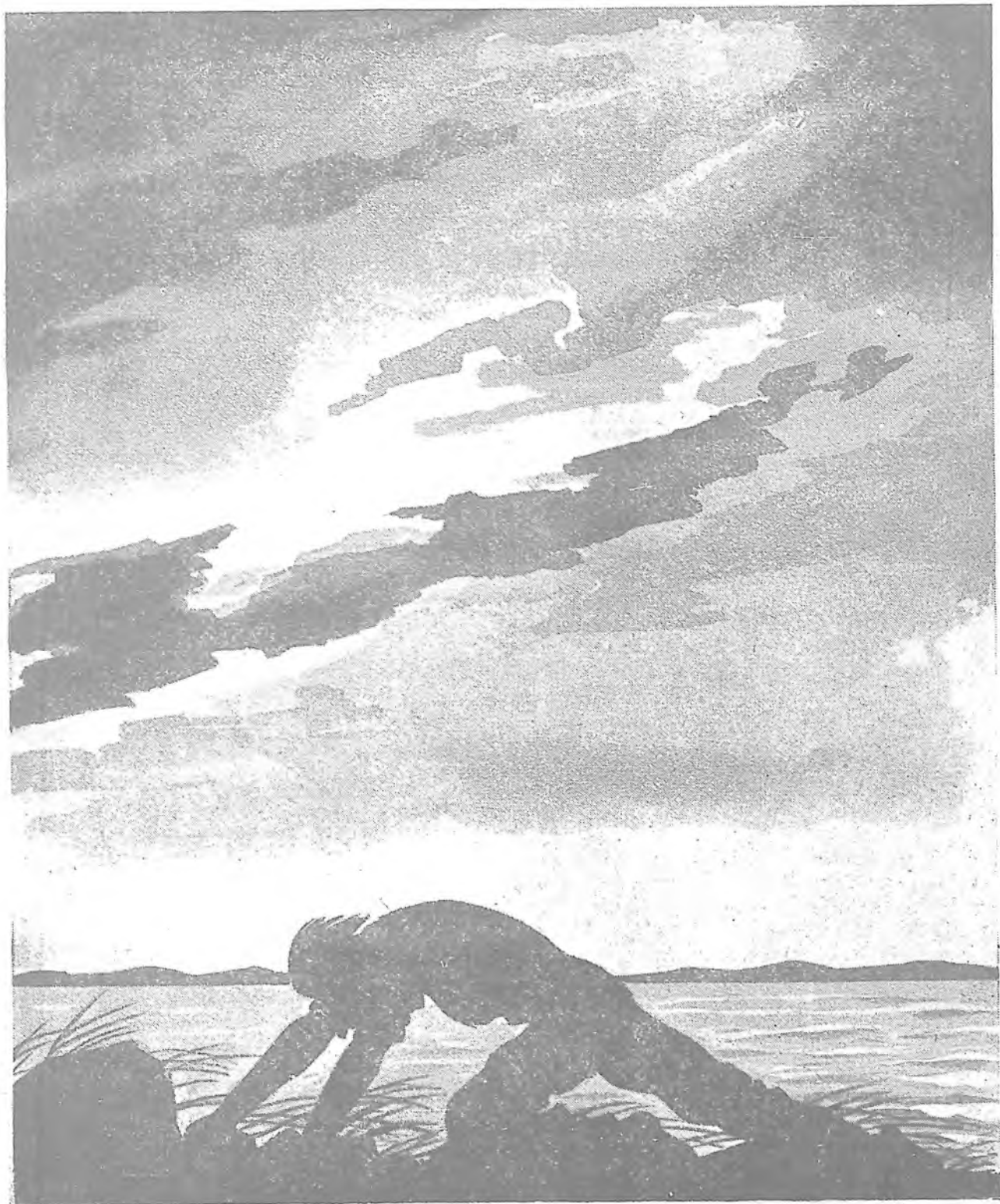

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX

PROSINAC 1937

BROJ 4

Mala pošta

SRETAN BOŽIĆ I JOŠ SRETNIJU NOVU GODINU 1938. želimo svim svojim povjerenicima, pretplatnicima, suradnicima i čitateljima. Dao Bog da bi nova godina donijela mnogo više sreće i zadovoljstva svima nama, a naročito onoj našoj nesretnoj braći u Istri!

Uredništvo i uprava »Malog Istranina«

Dužnici!

Ovom broju prilažemo čekovne uplatnice. Tkogod još nije podmirio pretplate neka ne oklijeva, nego nek odmah izravna svoj dug. Neka nitko ne uđe u novu godinu s teretom duga na duši. Neka znade, da je opstanak ovog našeg lijepog i jedinog istarskog omladinskog lista teško ugrožen, a ugrožavaju ga samo nemarni pretplatnici!

Znajte, da 250 tisuća istarskih Hrvata nemaju drugog omlad. lista do ovog i bio bi znak našeg krajnjeg nehaja i pomanjkanja svakog rodoljublja kad bismo dopustili da propadne.

Što bi na to naša nesretna braća u Istri, kad bi došla do spoznaje da smo ih napustili, da smo ih zaboravili? Kad bi saznala, da ih je napustila omladina u Jugoslaviji?

Nedajmo da do toga dođe! Tkogod može neka pošalje koliko mu je moguće u fond lista, i plati time pretplatu za one najsiromašnije čitatelje...

Radoslav Kovač, Sirova Katalena. Poslali smo par uvezanih godišta koje možete zadržati.

Gradanska škola, Glamoč. Poslali smo zatražene primjerke. Bit ćemo Vam zahvalni nadete li među vašim dacima još kojeg pretplatnika.

Priv. nar. škola, Ovčara—Vukovar. Hvala Vam lijepa na pažnji. Poslali smo po 7 primj. dosad izašlih brojeva.

Ivo Čič, Kaštel Sućurac. Tebe stavljamo za uzor svim svojim čitateljima, ti si nam na ponos, jer možemo punim pravom reći, da smo te mi odgojili. Još kao malen dječak zagrijao si se putem »Malog Istranina« za našu nestretnu Istru. A sada nakon devet godina, nakon što si postao učiteljem ti evo ucijepljuješ drugoj djeci u sree ljubav do one naše drage izgubljene zemlje, kojom si sam zadojen. Šaljemo ti 100 komada, kako si naručio i od srca Ti zahvaljujemo! Da si nam zdravo!

MALI ISTRANIN

GOD. IX

ZAGREB, PROSINAC ŠK. GOD. 1937/38

BR. 4

Pismo Malom Isusu

Isuse, dobri, kad ove godine dođeš
u naše primorsko selo,
ne zamjeri, što nam je lice
ozbiljno neveselo.

Ne zamjeri, Isuse, što nemamo
na sebi blagdanskog ruha,
i što ne ćeš naći po kućama
na svakom stolu kruha.

Ne zamjeri što brižne nam majke
lutaju po divljini,
kopaju korjenje, pribiru zelen,
otimlju zalogaj živini.

Siromaštvo, Isuse, od uvijek s nama
živi pod istim krovom,
vinograde ljetos još uništi tuča —
ogrnu patnjom nas novom.

Zato Te molimo, Isuse dobri,
od očaja dušu nam štiti...
Oprosti, ako nismo onakvi
kakvi bi morali biti!

(Iz zbirke »GLAS ZEMLJE«)

Gabrijel Cvitan

Stričev božićni dar

Badnjak je popodne. Već se počeo spuštati sumrak, a nebrojene električne žarulje planule su po domovima i na ulicama. Trgovine su se već počele zatvarati, tvornice su obustavile rad i sad se i radnici i činovnici žure kućama, da zajedno s dječicom iskite božićno drveće.

Domaćice vrzu se po kuhinjama pripremajuć obilatiju večeru, nakon koje će se oko bora okupiti cijela obitelj, da zapjeva, sretna i vesela, da se narodio kralj nebeski...

I u kući gospodina Mirka Jerinića, činovnika nekog velikog poduzeća, večeras je neobično živo. Njegova djeca Zdravko i Bosiljka skakuću od sobe od sobe, pomažući majci, koja imade posla preko glave. Zdravko je već nekoliko puta bio u drvarnici i donio drva dočim je Bosiljka tucala šećer i ljuštila craha, a zatim očistila kvake na vratima, da su blještale kao sunce. Spremila je čak i stol, prostrijevši čisti bijeli stolnjak i poredavši po njemu vilice, žlice, čaše i tanjure.

Čekali su još samo oca, gospodina Mirka, da dođe iz ureda, pa da zajedno s njime iskite bor, a zatim da sjednu za stol.

— Neobično sam znatiželjan, čime li će nas ove godine iznenaditi stric — reče ujedared Zdravko.

— Ja se nadam, da nas ne će ni ove godine razočarati. Meni je već jednom dao naslutiti, da će mi prvom prilikom kupiti zlatan lančić oko vrata s križićem, kako je sada moderno — primijeti Bosiljka.

— A ja sam skoro siguran, da ću od njega dobiti zlatno naliv pero, koje mi je baš potrebno.

— Nije li to ipak previše, što mi očekujemo od strica? —

nekako će sumnjičavo Bosiljka. — To su ipak skupe stvari.

— Ah za strica nije ništa preskupo. On ima novaca kao blata, a samac je. Njegova trgovina ide izvrsno. Pet ili deset tisuća dinara njemu je sitnica...

Drin-drin!! zazvoni netko na vratima, a Bosiljka i Zdravko skoče i potrče da otvore. U isti čas izade iz kuhinje i majka, da vidi tko li im u to doba dolazi u pohode. Na vratima se ukaza rumeno lice stričevog podvornika Marka, koji im pruži lijepu kutiju i jedno zatvoreno pismo.

— Dar od strica, dar od strica — kliknu veselo Zdravko i Bosiljka i pograbe veliku kutiju, pa je odnesu brže bolje u sobu. Odmah za njima uđe u sobu i majka.

— Ne otvarajte kutiju prije no što dođe tata — reći će majka, — jer je kutija na njega naslovljena. Međutim pismo možemo otvoriti, jer na njemu piše: Obitelj Jerinić, što znači da je namijenjeno svima nama. I otvori pismo pa stade čitati:

»Dragi moji mali nećaci, Zdravko i Bosiljka!

Veoma mi je žao, što vas ove godine ne mogu obradovati kakvim lijepim i skupocjenim darom, kako sam to običavao činiti do sada svakog Božića. Poslovi u mojoj trgovini ne idu baš najbolje, pa moram i ja štediti. Možda će na godinu biti bolje. Ove vam godine šaljem ovu krasnu tortu od lješnjaka, što ju je ispekla moja stara gazdarica. Želim da je svakako još večeras pojedete u moje zdravlje tako da mi sutra o podne, kada dođem k vama na objed, budete znali reći, da li vam se je svidjela...

Čestitam vam svima: Sretan Božić i porođenje Isusovo i do viđenja sutra o podne

Vaš striček Milan«.

— Phi! Torta od lješnjaka! Ja je neću ni dirnuti — razočarano će Zdravko — a ja sam očekivao zlatno naliv pero.

— Nek si je pojedje sam — prkosno će Bosiljka. Imamo dosta torta i kolača, stoput boljih nego li je ova njegova neukusna torta, što ju je napravila ona stara čudakinja njegova kuharica.

I majka je bila razočarana. Vidjelo se, da je i ona očekivala nešto bolje i skupocjenije.

Kad je malo zatim stigao kući otac i pročitao pismo, te pogledao tortu, naprcio je usne i promrmljao:

No! Nije ništa osobita ta torta. Naša je mama znade mnogo bolje napraviti! Uostalom moramo šutjeti: darovanom se konju ne gleda u zube.

— Znadeš li što ćemo s njome? — reče odjednom majka.

— Što?

— Poslat ćemo je dolje kućepaziteljici. Ona je siromašna, a ima k tome bolesnu kćerkicu Maricu. One će ovog Božića sigurno biti bez kolača.

— Izvrsno! prihvate djeca.

— Ja i onako ne bih jeo gnjecavu tortu što ju je priredila ona stara vještica stričeva... doda Zdravko ujedljivo.

— Siromašna će joj se Marica veseliti — primijeti Bosiljka.

Kako rekoše tako i učiniše. Majka je uzela tortu i odnijela je dolje u podrum kućepaziteljici, koja se je suznih očiju zahvaljivala. A mala Marica, bolesna kćerka njezina, od radosti je pljeskala rukma.

Marica je bila zaista sirota. Živeći od rođenja u mračnom podrumu u vlažnoj kuhinji s kamenim podom, dobila je kostonobolju i već se nekoliko godina nije mogla micati s mjesta. Sjedila je u starom nekom otrcanom naslonjaču umotanih nogu i igrala se kod kuće sama samcata, dok je njezina majka prala tuđe podove i hodala po kućama dvoriti.

Možemo si dakle zamisliti njezino veselje, kad je danas najednom ugledala pred sobom prekrasnu mirisnu tortu, što im ju je donijela gospođa Jerinićeva.

— O Bog Vas blagoslovio, dobra gospodo, i Vas i dječicu Vašu, — zahvaljivala je suznih očiju siromašna kućepaziteljica, a mala Marica već je htjela da odmah otkine komad torte.

— Ne! rekla je majka. Ostavit ćemo je za sutra o podne. Božić je najveći kršćanski svetak. Proslavit ćemo ga dostojno, jer ćemo imati, zahvaljujući dobroj gospođi Jerinić, obilati i gospodski ručak. I ostaviše tortu za sutradan o podne...

Međutim su i gore kod gospodina Jerinića sjeli za stol da večeraju. Bili su prilično neraspoloženi. Izmakao im je lijep stričev dar, što su ga tako željno očekivali...

Sutradan, na sam Božić, eto k njima strica na objed. Bio je veseo i neobično vedro raspoložen i sve se je nekako tajanstveno smijuljio.

— No kako vam je prijala torta? upita značajno se smiješeći.

Gospođa Jerinić se zacrveni i promuća:

— Pa dobra je bila, vrlo dobra! Hvala...

— I ništa više? pitao je stric dalje.

— Dobra, jako nam je prijala... mucao je i otac, ne usuđujući se pogledati ga pravo u oči.

— A što kažeš ti, Zdravko, ti si bar sladokusac — navaljivao je uporno stric.

— Ovaj... da, nije bila loša.. prenavljao se dječak i odmah pokušao svrnuti razgovor na nešto drugo, no stric nije popuštao:

— Čudnovato! I ništa drugo niste primijetili?...

— Ništa... odvratila majka, a otac pomisli u sebi:

— A što je taj navalio s tom tortom ko hodža u pakao...

Stric je konačno ušutio, ali vidjelo se na njemu, da nije zadovoljan njihovim odgovorima. Očekivao je od njih da će mu još štogod pričati o torti, no nije dočekao ništa.

Upravo su sjeli za stol, kad li se začuje na vratima zvonce... Drin... drin.

— Tko li je to? — reče gospođa Jerinić i izade da otvori, a djeca znatiželjna za njom.

— Joj, gospodo, Vi ste se sigurno zabunila, ova torta nije bila namijenjena nama — začuje se izvana glas kućepaziteljice.

— Za vas sam ju napravila, baš za vas — pokušavala je da ju, šapćući pod glas, otpravi gospođa Jerinić, no stric tek što je čuo riječ »torta« već je izišao da vidi što je na stvari. Izgleda da mu ta nesretna torta nije išla iz glave.

— Što je s tortom, gospodo, što? pitao je stric, a siromašna kućepaziteljica mu plačući ispriča, kako joj je sinoć donijela dobra gospođa Jerinić ovu tortu, da obraduje njome njezinu bolesnu kćerkicu Maricu. Kad su sada tortu razrezali neobično su se iznenadili: usred torte bila je mala srebrna kutijica, a u njoj par zlatnih naušnica s dragim kamenjem i četiri nove novcate hiljadarke...

— Ovo sigurno nije bilo za nas! Vi ste se, dobra gospodo zabunila... mucala je, plačući od ganuća, kućepaziteljica, držeći u drhtavoj ruci srebrnu kutijicu s naušnicama i četiri pomno složene hiljadarke.

Gospođa Jerinić bila je crvena kao krv...

— Oprosti, rekla je stricu, što smo tvoju tortu poklonili ovoj dobroj ženi. Njezina je kćerka bolesna pa smo htjeli učiniti za Božić dobro djelo... mucala je sva zbunjena...

— Ništa, ništa, — drago mi je, što imate dobro srce — reče stric, a onda će, okrenuvši se kućepaziteljici:

— Dakle, gospodo, kako vidite, ovdje nije bila zabuna, jer je torta dana vama. — Zadržite sve, jer Vam je sigurno potrebno. — A sada, dajte da ja posjetim Vašu malu kćerkicu i da joj čestitam sretan Božić.

I pođe s njome u njezin stan. Dolje u podrumu, u kuhinji, oko skromno prostrtog stola sjedjela je neka siromašna žena sa sinčićem i mala Marica, čije su noge bile uzete i omotane vunanim pokrivačem. Na stolu je bila netaknuta lješnjakova torta, prerezana na dvoje...

Sa svih strana virilo je siromaštvo, ali čistoća je bila uzorna...

Jesu li to kakvi Vaši rođaci? — upita stric Milan siromašnu kućepaziteljicu pokazujući na ženu s dječakom.

— Nijesu gospodine — odvrati kućepaziteljica. To je jedna moja prijateljica iz susjedstva sa svojim sinčićem. Udovica je i bez zaposlenja, pa sam je ja pozvala k sebi da zajedno s njome podijelim svoj siromašni ručak... Morate znati, gospodine, da i mi siromasi imademo mnogo osjećaja i ljubavi prema siromašnjima od sebe.

Gospodin Milan Jerenić bio je ganut.

— A ovo je Vaša mala bolesnica? — upita i pomiluje Maricu po licu.

— Jest, bolesna je već nekoliko godina i ne može se micati s mjesta. Obe su joj noge uzete. Dok je bila sasvim malena ja sam je ostavljala samu u ovoj sobici sa štednjakom, jer sam morala u grad po kućama u dvorbu. Dijete je puzalo po kamenom podu i prehladilo noge, koje su se ukočile. Bila sam nekoliko puta kod liječnika, ali znate kako je. Liječnici su skupi, a ja sirota nemam novaca. I tako mi je dijete ostalo bogaljem... zaplaka siromašna žena.

— No, no, ne žalostite se, dobra ženo, ja ću se već pobriuti, da se dijete smjesti u kakav sanatorij, gdje će ga izliječiti...

— Ali ova torta, gospodine, ovi darovi... ovo nije bilo za nas!

— Ne, baš naprotiv, to je dobri Bog i djetesce Isus, čiji rodendan danas slavimo, namijenio baš Vama i Vašem dobrom djetetu. Zadržite naušnice, evo ja ću ih odmah utaknuti sam vlastoručno u uši Vaše mile djevojčice. A i ove četiri hiljadarke su Vaše. Nabavite sve što Vam treba. Lijepo odjenite i malu i sebe... A i u buduće, znajte, da Vas ja ne ću zaboraviti.

Tako reče gospodin Milan Jerenić, strese ruku i kućepaziteljici i maloj Marici i ode, dok su se siromašne žene sa suzama u očima zahvaljivale i blagoslivljale ga.

Došavši gore u stan svoga brata gospodin Milan Jerenić reče bratu ganuto:

— Mirko, ja sam vam od srca zahvalan, što ste moju tortu poklonili onima, kojima je bila potrebija nego vama. — Veseli me, što i ti i tvoja supruga i tvoja djeca imate tako plemenito srce... Ali to ste mi mogli odmah kazati, a ne se prenavljati i hvaliti mi tortu, koju niste ni okusili.

— Uostalom ja mislim, da je tako sam Bog htio... Od sada
ću se ja češće navratiti ovamo, da vidim kako živi ova siro-
mašna žena i njena draga djevojčica...

I gospodin Milan Jerinić, bogati trgovac, održao je riječ.
E. R.

Jutarnji koncert

Na bademovoj grani
pored stare kuće
ko i juče
pjesma se ori:
Živ, živ, živ
Čiv, čiv, čiv

Složili se razni glasi:
soprani, tenori i basi.
Vrabac stari
za kišu ne mari
kljunom lijepo dirigira
komšijama ne da mira
znoj mu obli čelo
al' koncert je čulo
cijelo selo.

Ivo Čič

Za badnjak

Majka je jutros izvadila iz stare ukrašene škrinje punu
šaku badema i smokava i iznenadila nas njima. Čim smo čuli
u njezinim rukama šum badema poskakali smo iz kreveta, ali
tek kad smo se umili dobili smo ih svaki nekoliko komada.

Nedjelja je pred Božić. Otac će sutra u šumu da nasiječe
drva, a izabрати će i stari »panj« što će na Badnjak tako sve-
čano praskati na našim ognjištima! Kuća se čisti, pod se riba
i pere. Doći će župnik da blagoslovi domove. Stari i prijazni
»don Karlo«, kome su svi stariji ljudi kumovi ili »kumpàri«, a

svi mladi lijoci ili kumčeta. Treba i njega počastiti. On će donijeti u kuću blagoslov i tamjana!

Kuća je puna suhog mesa i svakog blagoslova božjeg. Majka će ispeći, bijeli, sasvim bijeli, kruh, a i »fritule« (kolače), kojima smo se mi djeca tako radovali! Sa »nape« i »škancije« vade se predmeti i dotjeruju, sa polica briše se prah. I škrinje se premještaju! Sve mora biti lijepo, uredno, svečano! Za koji dan je Badnjak ili kako smo ga mi nazivali: Vilija božja! Toga dana svi ćemo zajedno sjediti za stolom: i mi djeca i odrasli. Svoje drvene zdjelice zamjenit ćemo lijepim, novim tanjurima ukrašenim raznim slikama, a drvene kašike novim žlicama. Stô će biti prostrt bijelim stolnjakom od domaćeg platna ukrašenim sa strane resama! Na prozorima će gorjeti u limenoj posudici »burici« zvanoj, napunjenoj posijama mnogo svijeća! Pod stolom stajat će lopatica s tamjanom, čiji će se ugodan miris širiti po kući i opajati nas. Na ognjištu gorjet će ogroman panj. Majka će na stô donijeti juhu od »slanca«, zatim zelje, pa ribe ili bakalar s posuticama sve posno, a tako ukusno! Drvenu bukaru zamjenila je nova lijepa »bukaleta« puna crnog vina!

Svi ćemo se pobožno prekrstiti, izmoliti molitvu i zatim blagovati, a poslije toga sjest ćemo kraj ognjišta, grijati se kraj starog panja, koji je od svakog jela po nešto dobio i radovati se iskricama, koje visoko prema »komoštrama« otskaču, a zatim ćemo svi napeto čekati kad će otac odapeti prvi hitac iz puške kroz prozor, da onda redom kroz čitavo selo odjeknu hici iz drugih kuća. »U sej vrime godišća, mir se svitu navišća« odjeknut će starinska istarska božićna pjesma po svim kućicama, po svim domovima i onim bogatim i onim najsiromašnijima i dugo te svečane večeri ne ćemo zaspati. Očekujemo nešto lijepo, veliko, svečano: Božić, Bogin dan!

Mladi se svijet kupi usred sela, pjeva, šali se. Treba da se krene na »Ponoćku«. Nikom se i ne spava. I mi mala djeca, dugo smo stali budni i slušali gruvanje pušaka i pjevanje naših lijepih i dragih pjesama grijući se kraj tople vatre!

Tako se eto slavio Badnjak i Božić u mom selu, tamo preko Učke. Danas je naša kuća prazna! Možda u njoj stanuju neki stranci, neki sasvim tuđi i nepoznati ljudi!? Pa ipak smo mi duhom tamo i dok živimo bit ćemo duhom u našim kućama u Istri, slaviti ćemo tamo Božić s našim očevima, našim djedovima, a i Vi mladi i najmlađi Istranići pođite duhom s nama u naše domove, u naša istarska sela; dočekat će nas tamo djed i baka, otac i majka, dočekat će nas na našim ognjištima stari »panji«.

Prikodražan.

Za unuče

Djeda nosi sjekiricu,
Šumom traži jelićicu.

»Ha, evo je!« djed će reći.
»Ovu hoću baš posjeći.

Lijepo pruža na sve strane
Pune, guste zelen-grane«.

Djed se sagne, do nje kleče
I pri zemlji je posiječe.

Jelicu na rame diže
I nosi je gorom niže.

Djeda stigne dolinici;
Ide ravno kolibici...

A ko to kroz okno gleda
Je l' iz gore stigo djeda?!

Iz rumenih lišca dvaju
Dva se srećna oka sjaju:

Ugledaše vlasi sijede
I lik mili dobrog djede...

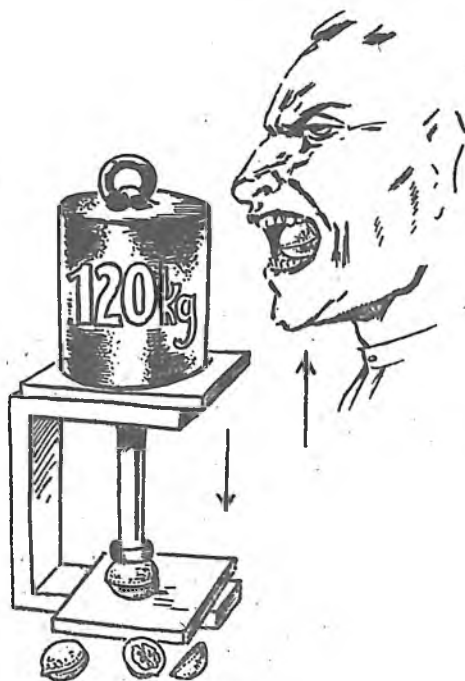
Šime Fučić

Stroj nad strojevima

Još nijednom učenjaku nije pošlo za rukom da stvori takav stroj kao što je čovječje tijelo. Pomislimo samo, da taj stroj radi ponekada bez prestanka, danju i noću, po 80 i 90 godina, a da mu nije potrebno izmijeniti motor, ili nadomještavati pojedine djelove. Koliko stotina cipela podere čovjek u životu. Njegove noge zakoraknu dnevno do 20.000 puta, a ipak se ne razderu i ne puštaju ni vodu, ni zrak.

Srce radi od rođenja do smrti kao neumorna sisaljka, koja svakog sata izbaci po svim žilama 400 litara krvi. Žile izdrže tlak, jednak tlaku kotla lokomotive brzog vlaka. Osim toga zadrže kroz čitav život uvijek jednaku temperaturu od 36 do 37 stupanja topline. Tijelo pak imade to-

liko topline da bi bilo u stanju iskuhati u roku od 24 sata 30 litara hladne vode.

Zubi u ustima nalik su na mlinско kamenje, koje samelje sve, što mu donese jezik, slina samljevenu stvar nakvasi i pretvori u kašicu. Čeljusti su čvrste ko kliješta i imaju snagu od 120 kg, no imade ljudi, čiji zubi imaju snagu pritiska od 500 i 600 kilograma.

Kosti su najveća snaga čovjekova. Uzmimo samo jedan prst! Koliko snage ima u njemu i koliku je težinu on sam u stanju dignuti. A istom zglobovi! Zglobovi u bokovima kadri su izdržati težinu od sedam do osam stotina kila.

Čovječje je tijelo dakle najsavšeniji stroj na kugli zemaljskoj.

Mala priča o malom macanu

Priča se i uvijek se ponavlja da su mačke nevjerne, bez osjećaja i da mare samo za sebe. Međutim ja sam pročitao ovih dana u nekoj engleskoj novini ovu zgodu:

— U londonskoj luci neki mali macan spasio je život desetgodišnjem dječaku koji se je utapao.

Taj dječak igrao se na obali sa svojim macanom. Iznenada on se je odviše nagnuo i pao u vodu.

Zaposleni mornari na brodovima nisu ni opazili, a ni ljudi na kraju, da je dječak pao u vodu. Kako nije znao plivati nesretnik se kopreo u moru gotov da se utopi.

Na sreću njegov je macan pohrlio do skupine radnika na obali i stao da žalosno i silno mijauče tako da su radnici pošli za njime i stigli upravo na vrijeme da spase jadnog dječaka.

Taj mali londonski macan nije bio ni nevjera ni nebriga, već pun ljubavi i osjećaja za svojeg malog gospodara.

Split

Barba Rike

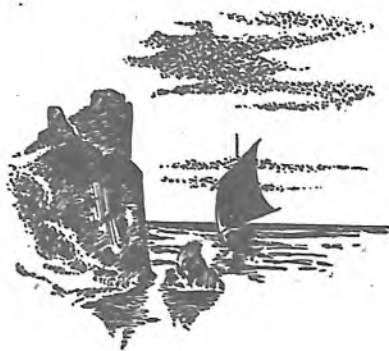
Svaka zima

Svaka zima sobom nosi
svoj tkalački stan.
Tkaje, tkaje bijelu bundu,
tkaje cijeli dan.

Spavaj mirno, zemljo trudna,
nek te nije strah,
grijat će te, čuvat će te
bijeli sniježni prah.

Kad poraste zlatno sunce
i razvije stijeg,
opet će se zazelenit
tvoj srebreni brijeg

Gabrijel Cvitan

Mirko

Zimsko je jutro. Snijeg zameo puteve i staze. Ljuti sjever fićukajući pjeva svoju studenu pjesmu te baca i mete snijeg s krovova i grana. Veliki, slamnati krovovi seoskih kuća stenja pod težinom snijega, koji je napadao na njih preko cijele noći. Maleni, iskrivljeni i zamrznuti prozorčići čudno zure u tu novu i bijelu odjeću, kao da se plaše nečeg. Na ulicama nema živog stvora.

Školski je dan. Učionica topla, a peć se crveni, veseli se, što će moći otopiti zamrzle žile malih učenika. Bliži se osmi čas, a učionica još uvijek prazna. Tko će po toj mećavi! Provirim, a sjever me strese. Eno ih! Mala četica gazi snijeg. Šta ih nosi! To su oni iz susjednog sela M. Najudaljeniji su, a eto prvi dolaze, pa još po tom nevremenu! Lica pomodrelih i ukončenih, očiju punih suza udoše u učionicu. Nekoji plaču. Među tima je mali Mirko. Čudi me, jer on je vodić, a plače, znači dodijalo mu.

Mirko je dijete sirotih roditelja, koji su zajedno s njim morali napustiti dragi prag i pred jačom silom pošli i došli u naš kraj. Mirko je mali Istranin. Istina siromaština mu se vidi po onim brojnim ali pomno prišivenim zakrpama, no Mirko

je ponosan, Mirko je razgovorljiv, on je dapače uvijek zadovoljan i veseo. Tek, ne smije mu se spominjati njegovu zarobljenu Istru; jer veli on:

.....»U srcu je nosim svom!«.....

ako li se pak mora govoriti tim časom snalazi ga tuga, Mirko postaje šutljiv. Jednoć smo pjevali dobro nam poznatu:

»Istro moja, tugo naša

U srcu te nosim svom.....!

a Mirko nije izdržao, plakao je, — dugo je plakao.

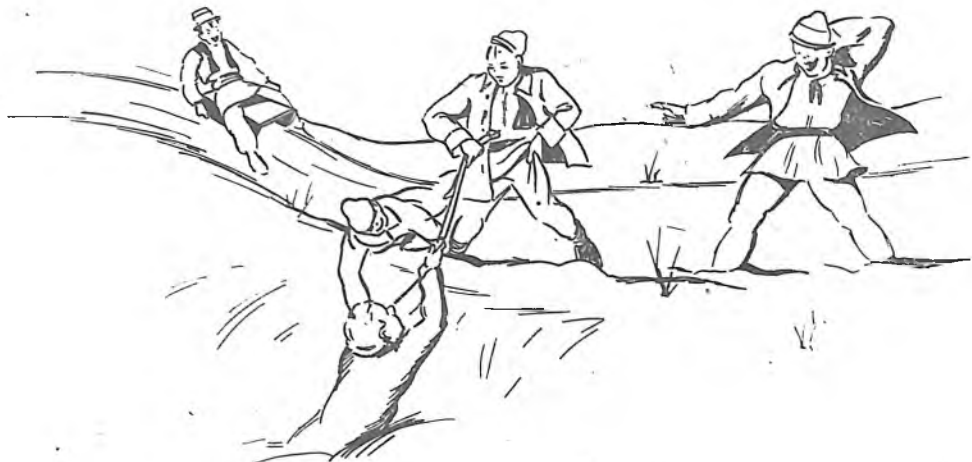
Drugovi ga vole. Odličan je đak. Dođem li iznenada u učionicu nađem ga blizu peći okružnog drugovima.

»Što je djeco?«

»Mirko nam priča i moli nas, da nikad ne zaboravimo siroticu Istru. Priča nam o: Velom Joži, šumi Motovunskoj, Učki gori, divovima i drugom.

*

Danas, kako rekoh, dođe Mirko prvi sa svojom družinom. On vodi. Uđu u čionicu. Mirko plače. Zanohtalo mu. Nije on

naučen na tako jaku studen, to mu je prva zima u novom kraju. Brže mu zgrijem prozeble ručice.

»Kako ste išli, djeco?« upitah ja, ali osjetim da sam to prebrzo učinio.

»Dobro!« odvrati Mirko, ali nekako neveselo. To je prvi put što ga vidim neraspoložena. Međutim ne prođe dugo, čim se malo ugrijao Mirko će bez pitanja:

»Ja sam vodio. Bilo mi je teško, jer snijeg je visok..... Lahko svima, oni staju u moj utrti trag.... Dodosmo do Raspele,..... znate tamo u vinogradima, a tu brdo od snijega... Luka više: vratimo se Mirko! ali Mirko se ne boji!... Samo, dečki, napred, a nikada nazad! I ja zagazim... Najedamput mene nema,... propadoh u snijeg... preko glave... — Dečki, u pomoć,... vičem ja, a Pero otkopčao remen od hlača i pruži mi ga... Izvukoše me živa i zdrava... Bilo je to veselo!... Peri, su pale hlače...«

Mirko se u takovim zgodama nikada ne nasmije, ali zato drugovi prasnuše u smijeh.

»Pa kako ste onda ipak došli?«

»E, okolo, pa do škole«, zaokruži rukom Mirko.

I tako Mirko unaša u učionicu i među svoje drugove ugodno raspoloženje.

*

Mirko i njegova družina ostaju u školi kroz cijeli dan.

Okolo podneva nadoh se u učionici kraj nekog hitnog posla. Djeca se posjela u klupe bliže peći, otvorili torbice i slasno jedu. Jedan ima kruh i slaninu, drugi sušeni sirac, onaj treći kolač, a Mirko kraj peći sve to gleda.

»Što ti Mirko ne jedeš?«

»Ne.«

»A zašto?«

E, čekam, da svi pojedu ova fina jela, a onda ću ja svoj«... i ne doreče.

»Nema ništa u torbi« poviče Pero »mama mu nije dospjela ispeći kruh, jer je otac dugo čekao u mlinu..., ja mu nudim kruha i slanine, a on ne će...«

»I ja sam mu nudio, ali on ne će,« povikaše svi drugi.

*

Takav eto bijaše Mirko, mali Istranin. Ponosan!

*

Danas je on momak, a čujem baš ovih dana da se ženi od ugledne podravske obitelji.

Sretno mu, zaslužio je; a ovo mu dar od mene!

Č e p e l o v a c.

Martin Fuček.

Ne legu jaja samo ptice, nego gotovo i svi gmazovi i ribe. Da bi se iz jaja izlegli mladi, ptice i nekoje zmijske griju ih svojim tijelom. Ostale životinje toga ne čine, nego ih meću u vruću pijesak ili u tvari, koje trunu. Vrijeme, koje je potrebno da se mladi izlegu iz jajeta, razno je kod pojedinih životinja. Tako se mali kolibrić (najmanja ptica, živi u Braziliji) izleže već za šest dana, a mali noj (najveća ptica, živi u Africi) istom za dva mjeseca. Jaja legu i kornjače i krokodili. Kornjača svoja jaja stavlja u jamu, koju iskopa stražnjim nogama, i jednostavno ih pušta na suncu, na kojem se male kornjače same izlegu. Krokodilska jaja su dugoljastog oblika, žuta i duga oko 10 cm. Čim se mladi krokodili izlegu, bježe u vodu.

*

Najlakši plin je vodik, koji je četrnaest puta lakši nego zrak. Iza njega dolazi helium, koji je dvaput teži od vodika, odnosno sedam puta lakši od zraka.

KLOK & JOŽIĆ

»Brrr! Evo me jeza hvata, kad pomislim na strašne šape onog ogromnog gorile, koji me je, užasno se keseći, pograbio i kao lako perce dignuo u zrak, odmaglivši sa mnom pod pazuhom među krošnje gustog stabalja.

Što je htio sa mnom ne znam ni sam. Dogodilo se to ovako: Klok i ja skitali smo se jednoga dana po prašumi loveći divljač, koje imade ovdje na Borneu veoma mnogo, pa smo, lutajući tako, zabasali preduboko u šumu. Urođenici su nas već na polasku upozoravali nek se čuvamo, jer da u šumu živi ogromni gorila, koji da je ljudima veoma opasan.

Dakako da se mi nijesmo bojali tih priča, pogotovo kad smo bili oboružani do zubiju. Ja sam ponio izvrsnu vojničku karabinku sa 8 metaka, koja je izvrsno gadala, pa sam se s njome osjećao sigurnim pred svakim neprijateljem. Osim toga uz mene je bio i moj Klok, koji ima sluh tako fin, da čuje štono riječ i travu kako raste, a oko mu je tako bistro, da mu ne može izmaći ni najmanja sitnica. Ovako osiguran mogao sam se zaista bezbrižno uputiti ususret ma kakovoj opasnosti.

Klok je bezbrižno skakutao uz mene, gadajući kojekakvim plodovima razne ptice po granama, naročito pak papige, koje je htio malko ušutkati, budući da su nam svojim neprestanim kreštanjem, skoro bubnjiće u ušima porazbijale.

Cijela četa majmuna ljubopitno nas je promatrala s granja, prateći nas u korak. Ti su majmuni bili vrlo simpatične životinje, a kako su bili iste vrste kao i moj Klok, to su se s njime u njihovom majmunskom jeziku brzo sporazumjeli, pa nam s te strane ne samo da nije prijetila nikakva opasnost ili zamka, nego smo mogli računati i na njihovu pomoć u slučaju nevolje.

Najednoć, kad se nijesam ni u snu tome nadao, začujem nad sobom nekakav prasak. Nekoliko je suhих grana naglo prasnulo, a na mene se kao grom iz vedra neba survala neka grozna crna kosmata prikaza. Uprem pušku i da ću odapeti, ali nijesam stigao. Grozna prikaza — a to je bio strašni gorila — istragne mi pušku iz ruku i kao da je laka

suha šiba prelomi je na komade i baci je u travu. U istom me času pograbi svojim šapama, digne me u vis i u dva skoka već je bio na granama među gustim krošnjama drveća. Noseći me kao malo djetetašce

pod pazuhom, skakao je strelovitom brzinom s grane na granu i prevalio je za onih par časa, što sam rau bio u šakama bar dva kilometra. Granje me je grebalo i šibalo po licu, da sam bio sav krvav. Već sam bio preporučio dušu Bogu, sve čekajući da me strašni gorila malo jače prignječi svojim gvozdenim šapama i da mi polomi rebra.

Spasio me je moj dragi Klok. Vidjevši, što se sa mnom dogodilo, stao je kričati i derati se iz svega glasa i navalio za gorilom. Sva ostala majmunska obitelj, a bilo ih je valjda stotinu, digla je paklensku larmu. Tako su strašno kričali, ko da ih kolju i udarili svi u trk za gorilom. Oni odvažniji bacili se na gorilu, grizli ga i grebli sa svih strana. Neko-

liko njih odalamio je svojim ogromnim šapama i oborio ih jednim udarcem na tle, ali njih je bilo previše, a da bi im se mogao odhrvati. Kako bi jednoga oborio deset ga je drugih zaskočilo.

U jednom času, kad me je gorila braneći se pustio iz ruku, ja samo skliznem niz grane i sakrijem se, ukopavši se duboko u visoku travu.

Borba majmuna trajala je još neko vrijeme. Čula se je strašna eika i vika, koja se je sve većma udaljivala od mene. Majmuni su proganjali gorilu, koji je sav izgreden i izgrižen utekao. Dakako da je putem ostalo ležati nekoliko majmuna krvavih glava i polomljenih kostiju.

Šćućuren u šiblju i visokoj travi ko preplašeni zec u svom brlogu čekao sam još neko vrijeme, a onda zafučkam naš poznati zov. Iz daljine mi se oglasi dugi zvižduk Klokov. Znak, da je bio živ i zdrav. I zaista zvižduk se ponovi još par puta, svakiput sve bliže i bliže, ja uzvratim zviždukom i za kratko ugledam nad sobom izgrebenu, ali živo i nasmijano lice moga dragog Kloka. U jednoj je ruci držao neku kvrgavu granu, da se njome obrani u slučaju ponovnog napadaja, a u drugoj nekakvu divlju krušku, koju je oglodavao.

Onako goloruki, s puškom prebijenom u dva komada smatrali smo da će biti najzgodnije, da što prije smuknemo iz šume. Ja sam već dosta čuo o raznoj opasnoj divljoj zvjeradi u prašumama, ali iskreno vam kažem, da je gorila, kad se razbjesci najopasnija zvijer na svijetu, jer može trčati po zemlji i po stablima, može plivati i skakati, na dvije a i na četiri noge, a osim toga upravo je strahovito jak. Svojim će jakim šapama stisnuti vola tako jako da će mu sva rebra popucati.

Tako sam eto i ovog puta sretno umakao smrti, zahvaljujući mom neustrašivom drugu Kloku, koji iako je tek slabašan majmun, nije se ustručavao upustiti u koštac čak sa samim strašnim gorilom, samo da mene spasi.

Pozdravljamo, dragi gosp. uredniče, Vas i sve Vaše čitatelje odani
vam: Klok i Jožić

NAJLJEPŠI OMLADINSKI ROMAN JE

»BRATOVŠTINA SINJEGA GALEBA«

Roman o šestorici dječaka u Dalmaciji. Pun je pustolovina, vrlo napet, a ujedno i prvorazredno književno djelo.

Knjiga je ilustrirana, a naslovna strana je u bojama na tvrdim koricama.

Cijena mu je 26.50 dinara uz unaprijed poslan novac, a pouzećem 28.— dinara.

Ko naruči knjigu preko naše uprave i pozove se na ovaj oglas, dobiva knjigu za 5 din. jeftinije.

O D G O N E T K E

Odgonetke zagonetki iz 3. broja »Malog Istranina«

- 1) Magični kvadrat: Riba — Ibar — Baza — Arak
- 2) Tko će ovo izračunati: U dvorištu je bilo 16 kunića i 4 kokoši, što čini ukupno 72 noge i 20 glava.
- 3) Ispunjalka: Vladimir Gortan
- 4) Rebus: Nazaret
- 5) Posjetnica: Državni činovnik

ZAGONETKE

POSJETNICA

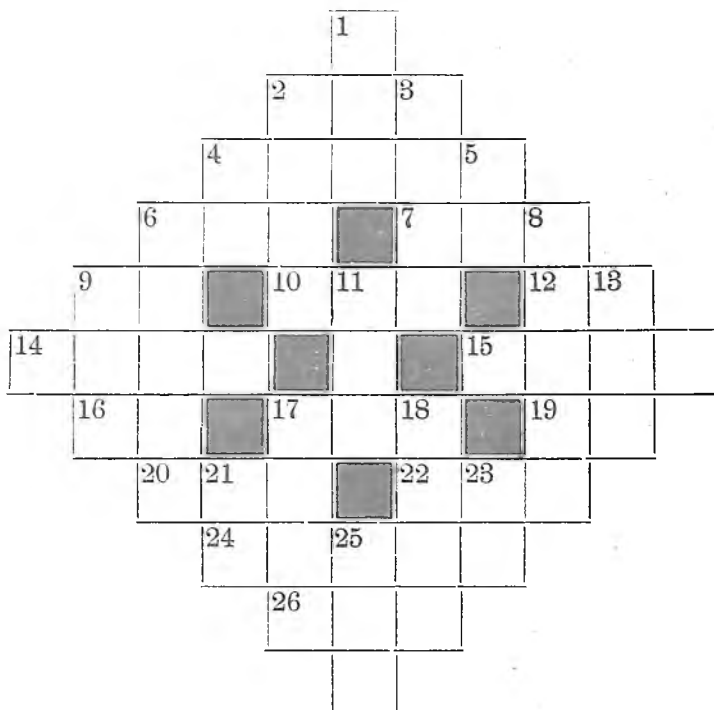
(Ankica Tomlinović, Nova Gradiška)

LEA C. SKOV

Odakle je?

KRIŽALJKA

(Marijan Košćević, Križevci)

Okomito: 1 potočna životinja, 2 rupice na koži, 3 grobnica, 4 domaća životinja, 5 upitna čestica, 6 mjera za zlato, 8 vrst peradi, 9 obor, 11 tišina, 13 konjska oprema, 17 stara mjera za tekućinu, 18 ljetopis, 21 zamjenica, 23 početna slova imena i prezimena pok. hrv. kipara, 25 dolina.

Vodoravno: 2 dva, 4 samoglasnik, 6 dio crkve, 7 vrst umjetnine, 9 pokazna zamjenica, 10 žensko ime, 12 uzdah, 14 žensko ime, 15 dio tijela, 16 egipatsko božanstvo, 19 vrst papige, 19 kao i 13 okomito samo bez prvog slova, 20 uz, 22 dalmatinski grad, 24 plav, 26 domaća životinja.

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

Za Sv. Nikolu!

59.-

Jake cipele od masne kravine sa jakim kožnim djonom. Za zimsko vrijeme, školskoj djeci najprikladnije. Br. 31 do 34 Din 69.— br. 35 do 38 Din 79.—

29.-

Za posao u kući i dvorištu ove tople cipele od jake crne kože sa unenim djonom.

29.-

Najjeftinija i najtrajnija obuća jesu nasi nepromoćivi gumeni opanci. — Ženski 35.— Muški 39.—

35.-

Omogućili smo i najsiromašnijim domaćicima da mogu kupiti tove cipele, koje smo ta kodjer izradili od gume, sa potstavom od tople trikota.

69.-

Najpraktičnija i naćvica polucipele za domaćice, koje imaju svaki čas posao izvan kuće izradjene su od cvrstog boks sa elastičnim i nepromoćivim djonom.

39.-

Omijene i potrebne svatkoj domaćici jesu nase papuće od vunog nog dubla sa lincanim mećadionom.

69.-

Postojeće novost vrlo elegantna duffin cipela sa niskom petom. Vrlo elegantne i bogate za svaku priliku.

89.-

Cipele za radnike i zemljoradnike od masne kravine sa nepoderivim gumenim djonom. Svakaki oblik ove cipele omogućava Vam lagan i udoban hod.

109.-

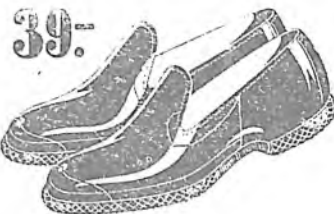
Muškarcima za strapac poručujemo cipele od jakog boks sa elastičnim djonom.

SVETI OTAC NIKOLA

KUPIO JE SVE KOD NAS :

DOBROJ DJECI NOSI DAR,

CIPELICE PAR PO PAR.

39.-

Kaljaće su potrebne svatkoj ćovjeku. Čuvaju Vas od vlage i prehlade. Muške Din 39.—, ženske Din 29.—, d'ćeće Din 19.— i 25.—

Rata